

Новият библиотекар и модерната библиотека

Проф. дфн Иванка Янкова,
Деница Димитрова, докторант
УниБИТ – София

The new librarian and the modern library

Prof. DSc Ivanka Yankova,
Denitsa Dimitrova, PhD Student
ULSIT, Sofia

Abstract: *This report examines the role of next-generation librarians in the modern library. The digital transformation requires libraries to change the way they communicate with users and the ways they offer the services they provide. It is argued that in order to meet the challenges posed by the penetration of information and communication technologies in all spheres of public life, librarians are faced with the need to rediscover new forms of improving their knowledge, skills and competencies. The purpose of this report is, through the consideration of the BIBLIO project, to present the innovative ways of professional training of library staff, by focusing on improving their digital skills.*

Keywords: *modern library, ICT, vocational education and training, life-long learning, digital competencies*

Резюме: Настоящият доклад разглежда ролята на библиотекарите от ново поколение в модерната библиотека. Дигиталната трансформация, налага библиотеките да променят начина на комуникация с потребителите и начините на предлагане на предоставяните услуги. Застъпва се тезата, че за да отговорят на предизвикателствата, настъпили от навлизането на информационните и комуникационни технологии във всички сфери на обществения живот, библиотекарите са изправени пред необходимостта от преоткриване на нови форми на повишаване своите знания, умения и компетентности. Целта на настоящия доклад е, чрез разглеждането на проект BIBLIO да представят иновативните начини на професионална подготовка на библиотечните кадри, чрез фокусиране върху повишаване на дигиталните им умения.

Ключови думи: *модерна библиотека, ИКТ, професионално образование и обучение, учене през целия живот, дигитални умения*

Въведение

Интензивното навлизане на съвременните информационни и комуникационни технологии в нашето ежедневие води до трансформиране на процесите в образователните, културните и творчески индустрии. По пътя на развитие към информационното общество се повишава образователната и социална значимост на библиотеките. Те полагат сериозни усилия за да се впишат в еволюиращата съвременна информационна инфраструктура, а тенденцията към увеличаване на потока от електронна информация във всички сфери на човешката дейност – рязко повишава обществените им отговорности. Дигиталната трансформация подпомага тези институции да се модернизират и да предложат на потребителите по-широка гама от иновативни продукти и услуги, които са съобразени с изискванията на “дигиталното общество”.

Дигиталната трансформация води до промяна в предназначението и възприемането на различни организации и институции в обществото, включително и на традиционната представа за библиотеките. От една страна, днес хората получават своята информация онлайн и искат не само да достигат до цифровото съдържание, но често да го използват повторно и да го доразвиват. Днес библиотеките трябва да бъдат подготвени да улесняват творческото използване на цифрови архиви, за създаване на ново цифрово съдържание чрез различни инструменти и технологии. От друга страна, за да останат конкурентоспособни, библиотеките винаги търсят различни начини за привличане на потребители. Освен че са традиционно място за учене, библиотеките са и домакини на събития, предлагат разнообразни образователни форми, нови развлекателни и културни дейности. [1]

Библиотекарят – ключов фактор в изграждането на една модерна библиотека

В своите уводни думи по повод откриването на курса за библиотекари през 1949 г. Тодор Боров, казва “...само тия, които овладеят нужната подготовка и чрез нея станат ентузиастични на своето дело, само те ще станат истински библиотекари – механическият описвач и нареждач на книги не заслужава голямото име библи-

отекар”. Думи, които са актуални и до днес и ни навеждат на мисълта, че библиотекарите трябва да са нещо повече от описвачи и нареждачи – те трябва да надграждат своите знания, умения и компетентности.

Модерните времена налагат необходимостта от предлагане на съвременни и разнообразни начини на комуникация с потребителите и предлагане на нови форми на библиотечни услуги. [7]

През последните години библиотеките в страната ни изминаха дълъг път осеян с редица предизвикателства, породени от необходимостта да се адаптират към новия дигитален свят с цел достигане до нови целеви групи. [2, 4] Представяйки все по-съвременни и иновативни услуги библиотеките трансформират своята визия. Трансформацията на библиотеките се изразява в последните години с прилагането на нови комуникационни и информационни услуги и промяна на носителите на информация. Осъществяват се електронни услуги от типа “Попитай библиотекаря“, мобилни приложения и др. [4]

За да отговорят на новите предизвикателства пред модерната библиотека е необходимо библиотечните специалисти да търсят съвременни методи и начини на професионална подготовка, чрез фокусиране върху дигиталните им умения.

Фиг. 1 Новият библиотекар

В контекста на дигиталната трансформация е и адаптирането на основните задължения и отговорности на библиотечните кадри към потребностите на дигиталното поколение. [3, 4]

Днес библиотекарите не са само пазители на знанието – с настъпването на дигиталната ера те се превръщат в навигатори във всеобхватния океан от информация. За да могат да отговорят на непрекъснатите и динамични промени, те трябва периодично да повишават своята професионална квалификация и своите дигитални умения. Именно в тази насока е задължително библиотеките, заедно с останалите културни и образователни институции да обединят усилия и да предложат адекватно обучение, което да отговаря на потребностите на пазара на труда. [6]

Проект BIBLIO – перспективи пред библиотекарите от новото поколение

Проектът „BIBLIO – Boosting digital skills and competences for librarians in Europe“ е финансиран по Програма Еразъм + КА2 / Сътрудничество за иновации и обмен на добри практики (Sector Skills Alliance) и има за цел да подпомогне преодоляването на разликата в уменията в библиотечния сектор поради дигиталната трансформация, която променя ролята на библиотеките и библиотечните специалисти. BIBLIO обединява в своята партньорска мрежа 10 организации от пет държави: [1, 5]

- University of Bari Aldo Moro (UNIBA), Italy – coordinator
- The Central Institute for the Union Catalogue of Italian Libraries and Bibliographic Information (ICCU), Italy
- European Grants International Academy (EGInA), Italy
- Center for vocational training at University of Library Studies and Information Technologies (ULSIT), Bulgaria
- Global Libraries – Bulgaria Foundation (GLBF), Bulgaria
- SIA DMG – Data Media Group, Latvia
- Culture Information Systems Centre (KISC), Latvia
- Hellenic Open University (HOU), Greece
- ALL DIGITAL, Belgium
- Public Libraries 2030 (PL2030), Belgium

Сред партньорите на проекта са секторни организации – национални и международни библиотечни мрежи и организации; доставчици на професионално образование и обучение, университет и две европейски мрежи в областта на цифровите умения и библиотечните специалисти.[5]

Фиг. 2 Представители на партньорската мрежа на проект BIBLIO след проведената работна среща по проект BIBLIO – Бари, Италия

Екипът на проект BIBLIO цели да улесни процеса на придобиването на цифрови и меки умения на библиотечните специалисти, като се създаде система за оценка на компетенции и предложи нов профил за обучение на библиотечни специалисти, съчетаващ традициите и съвременността.

Основни дейности по проекта

Една от основните дейности е осъществяването на анализ на нуждите на работещите в библиотечния сектор, включващ онлайн анкета, интервюта и кабинетно проучване. На базата на тези проучвания ще бъдат формулирани предложения за нови профили на библиотечната професия, които ще бъдат в съответствие с Класификация на европейските умения, компетенции, квалификации и професии (ESCO) и Европейска рамка за електронна компетентност. [5]

- наръчници;
- изследвания по проблематиката на проекта;
- рекламни материали;
- списъци със задачите по даден работен пакет;
- отчети;
- и др.

Изводи

Навлизането на ИКТ в нашето ежедневие поставя под въпрос физическата роля на библиотеките и библиотечните кадри. Библиотеките се стремят да предлагат познатите ни до сега услуги и да предлагат нови. За да се осъществи предлагането на иновативните услуги, библиотечните специалисти трябва да разполагат с необходимите за това умения. Библиотечните специалисти трябва постоянно да придобиват нови компетенции, за да могат да се адаптират към настъпващите промени, които налага съвременното информационно общество. Библиотечният персонал се нуждае от обучения, за да се справи с предизвикателствата пред модерната библиотека и нейните служители.

Заключение

Актуалността на проблематиката на проект “BIBLIO – Boosting digital skills and competences for librarians in Europe” произтича от необходимостта от интегриране на ИКТ в областта на образователните, културни и творчески индустрии и е в подкрепа на стратегията на Европейския съюз за изграждане на икономика, основа на знанието. В доклада се представя наблюдения на международния научно– изследователски екип проекта, базирани на редица проведени анализи в национален и световен мащаб за това какви умения ще бъдат необходими на «библиотекарите на бъдещето» и как чрез създаване на иновативни обучения, включващи обучение професионална квалификация и дигитални умения, да се подпомогнат кадрите на модерната библиотека за да посрещнат предизвикателствата на новото време, чрез откриване на нови хоризонти.

Литература:

1. **Barbuti, Nikola, Sara Di Giorgio, Altheo Valentini.** The Project BIBLIO – Boosting Digital Skills and Competencies for Librarians in Europe: An Innovative Training Model for Creating Digital Librarian. *International Information & Library Review*, Vol. 51, 2019 – Issue 4
2. **Dimitrova, D., D. Mladenova.** Digitalните технологии i badeshteto na bibliotekite// “Европейски хоризonti: Библиотеките между буквата и бинарни код” Nats. nauchna konferentsia 8–9 oktombri 2018. Silištra s. 219–235
 [Димитрова, Д., Д. Младенова. Дигиталните технологии и бъдещето на библиотеките// “Европейски хоризonti: Библиотеките между буквата и бинарни код” Нац. научна конференция 8–9 октомври 2018. Силистра с. 219–235]
3. **Hadzhieva, Boryana, Silvia Stancheva, Kamelia Nusheva.** Profesionalnoto i prodalzhavashtoto obuchenie v sferata na kulturnite i tvorcheski industrii – vazmozhnosti za profesionalna realizatsia. // Inovativna obrazovatelna sreda za neprekasno profesionalno obuchenie v sferata na kulturnite i tvorcheski industrii : E-sbornik. Saštav. Ivanka Yankova, Rumelina Vasileva. Sofia : Za bukвите – O pismenehy, 2018, с. 64–72.
 [Хаджиева, Боряна, Силвия Станчева, Камелия Нушева. Професионалното и продължаващото обучение в сферата на културните и творчески индустрии – възможности за професионална реализация. // Иновативна образователна среда за непрекъснато професионално обучение в сферата на културните и творчески индустрии : Е-сборник. Състав. Иванка Янкова, Румелина Василева. София : За буквите – О писменехъ, 2018, с. 64–72]
4. **Mladenova, D.** Bibliotekite – sazdateli na digitalni resursi za balgarskoto kulturno nasledstvo // XVII natsionalna nauchna konferentsia s mezhdunarodno uchaštie „Obshtestvoto na znaniето i humanizmat na XXI vek“. Sofia, 11/2019, 90–99. ISSN 2683-0094
 [Младенова, Д. Библиотеките – създатели на дигитални ресурси за българското културно наследство // XVII национална научна конференция с международно участие „Обществото на знанието и хуманизмът на XXI век“. София, 11/2019, 90–99. ISSN 2683-0094].
5. **Proekt: BIBLIO /BIBLIO/ – povishavane na digitalnite umenia i kompetentnosti na bibliotekari v evropa** <https://www.glbulgaria.bg/bg/node/35271>
 [Проект: БИБЛИО /BIBLIO/ – повишаване на дигиталните умения и компетентности на библиотекари в европа]

6. **Vasileva**, Rumelina, Kamelia Nusheva, Ivanka Yankova, Ivanka Pavlova. Innovative Opportunities of the Contemporary Interactive Educational Environment in the Area of Cultural and Creative Industries. // EDULEARN18 Proceedings – 10th International Conference on Education and New Learning Technologies, 2nd–4th July, 2018, Palma, Mallorca, Spain, IATED Academy. Ed. by L. Gómez Chova, A. López Martínez, I. Candel Torres, Vol. 10, 2018, pp. 3546–3553.
7. **Yankova**, I., The Modern Library: The University Library in Contemporary Education. S., 2004.

[Янкова, И. Модерната библиотека: Мястото на Университетската библиотека в съвременното образование. С., 2004].

За автора:

Проф. дфн Иванка Янкова е преподавател в катедра „Библиотечен мениджмънт и архивистика“ в УниБИТ, Директор на Центъра за професионално обучение и Председател на Асоциацията на университетските библиотеки. Тя е Декан на Факултета по библиотекознание и културно наследство към УниБИТ от 2011 г. до 12.2018 г. Професионалните ѝ интереси са в областта на библиотечният мениджмънт и маркетинг, библиотечното законодателство, изследвания на Българското възраждане, международно взаимодействие в библиотечната и културната сфера, история на културните институции и тяхното съвременно управление, проект мениджмънт, информационен мениджмънт, професионално образование и обучение и други.

За контакт с автора: i.yankova@unibit.bg

Деница Димитрова е докторант в УниБИТ по докторска програма „Книгознание, библиотекознание и библиография“. Завършила е магистърска програма „Библиотечно-информационен и културен мениджмънт“ (дистанционна форма на обучение) в УниБИТ. Професионалните ѝ интереси са в областта на професионалното образование и обучение, библиотечния мениджмънт, ученето през целия живот и дигиталното неравенство. Участник е в различни научноизследователски проекти.

За контакт с автора: d.dimitrova@unibit.bg

About the Author:

Prof. DSc Ivanka Yankova is a lecturer at the Department of Library Management and Archival Science at ULSIT, Director of Center for Vocational training and Chairman of the Association of University Libraries in Bulgaria. She was Dean of Faculty of Library Studies and Cultural Heritage to ULSIT from 2011 to 12.2018. Her professional interests are in the field of the Library management and marketing, library legislation, Studies of the Bulgarian revival, international interaction in the library and cultural sphere, history of cultural institutions and their contemporary management, project management, information management, vocational education and training and others.

To contact the author: i.yankova@unibit.bg

Denitsa Dimitrova is a PhD student at ULSIT at Doctoral Program “Book science, librarianship and bibliography. She has a master’s degree “Library – Information and Cultural Management” (distance learning) at ULSIT. Her professional interests are in the field of vocational education and training, library management, lifelong learning and digital inequality. She is a participant in various research projects.

To contact the author: d.dimitrova@unibit.bg